

PREOTULU ROMANU.

Diariu basericescu, scolasticu si literariu.

Buzele preotului voru pazí sciinti'a si lege voru cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.

CUNOSCINTIE DIN DREPTULU CANONICU.

Urmările desbinării, si estinderea besericeii orientali dupa desbinare.

Acestea 4 puncte dogmatice sunt: ¹⁾

1) că precându beseric'a apuséna, impreuna cu toti cei uniti cu dên's'a, tiene si invétia pre temeialu santei scripturi, a documenteloru si fapteloru istorice constatate că Domnulu nostru Isusu Christosu a datu santului Petru plene-tudenea potestatii de a pasce, a direge si a guberná beseric'a intréga — primatulu, — si că patriarchulu Romei, cá adevératu urmatoriu alu santului Petru, este capu vedíutu alu besericeii lui Christosu si are primatulu nunumai de onóre ci si de juredictiune, ²⁾ pre atunci resaritenii néga acestu primatu dícându cumcă beseric'a lui Christu are numai capu nevedíutu in ceriu pre Isusu Christosu si că „centrulu besericeii pre pamentu este sant'a scriptura si condic'a generale a canóneloru . . . si că centrulu acest'a nu se póte representá prin neci unu archiereu, că-ci este spirituale, ci se póte representá numai prin unu sinodu ecumenicu din archierei, preoti si laici subtu capulu celu spiritualu, care este

¹⁾ Conc. prov. I. T. I. cp. I. si T. II. cp. II. — Conf. A. B. Siagun'a. Drept. can. Sabiiu 1868 p. 30—31, §. 35. Aceste puncte le-a aperatu si Neofitu monachulu rodianu grecu in ep. scrisa lui Julianu Paromithi. conf. B. Ratiu ist. b. p. 284. §. 139. — Al. St. Siulutiu catechismulu un. p. 11, 20 si 28. si I. P. Szilagyi p. 4. — Hergenröther op. c. T. II. P. I. p. 196.

²⁾ Concil. prov. I T. I. C. I.

Christosu,“¹⁾ de ace'a cându „se areta vre-o indoire cu anevoia si eppulu cu sinodulu seu nu o póte deslegá, atunci e de a se face intrebare la metropolitulu si la sinodulu acestui'a, si déca trece si preste potenti'a lui e de a se inaintá la patriarchulu si la sinodulu celu mare alu acestui'a.“²⁾ Recunoscú asia dara numai primatulu de onóre dar' nu si celu de juredictiune alu pontificelui rom., denegandu-i si infalibilitatea in lucrurile credintiei si a moravuriloru.

2) Precându beseric'a apuséna si toti orientalii uniti³⁾ cu dên's'a credu si marturisescu cá afora de ceriu scaunulu

1) Compendiu de dreptulu canonicu alu unei santei sobornicesci si apostolesci beserici. Andreiu B. de Siagun'a archiepiscopu si metropolitu. Sabiiu 1868. pag. 31. §. 35 si 95. §. 135. Confer. si pag. 307. §. 316. — Conf. si Platon Rechtgläubige Lehre Th. II. §. 28 not. produsa la Walter § 25 not. 2. pag. 59. Totu acolo not. 3. § 26. Orthod. confess. P. I. qu. 85. Docemur Christum solum ecclesiae caput esse. Conf. si edit. rom. Sabiiu 1877 intreb. 85. pag. 70—71.

2) Instructiunea data lui Atanasiu de Dositheu patr. Ierusalimului in acte si fragm. istor. ecles. de T. Cipariu. Blasiu 1855 p. 240—251. — Acésta invetiatura si nevrendu inca se pare a duce la primatu. A. B. Siagun'a dîce in §. 259 cá si proedri'a a competítu pontificelui rom. numai pâna ce a fostu un'a cu cele alalte patriarchate (Conf. c. 6. 7. I. ec.) Cumcá in fapta si candu impregiurarile aducu cu sine si gr. orientaliloru le place a se provocá espresu la unu capu vediutu alu besericeii, areta protestulu metropolitului serbescu Michaille, carele depusu prin regimu la an. 1881, se provóca la „patriarchulu constantinopolitanu cá la capulu besericeii gr. orientali.“ Conf. M. Állam 1881. Nr. 254. din 8 novembre. — Cumcá primatulu a fostu espresu si in beseric'a orientale inainte de desbinare si urmele lui evidente au remasu si dupa desbinare aréta afora de altele multe (§ 37) si cartile rituali, dintre cari reproducemu aci numai euchologiulu resariteniloru si in presente (la romanii greco-orientali Molitevnicu cu binecuventarea I. Andr. b. de Siagun'a edit. Sabiiu 1768) unde cu referintia la poterea legarei si deslegarei pag. 458 in rogatiunea I. de iertatiune la morti, care se cetesce de archiereu, éra de nevoia si de preotu, se dîce „Asia Dne D.-dieulu nostru, cel'a-ce ai datu acésta potere verchovnicului Petru si celoru alalti santi si d.-dieesci apostoli ai tei“ si in rogatiunea II. „carele pre verchovniculu invetiaceiloru si apostoliloru tei Petru ai ziditu baseric'a t'a si iái datu lui chieile imperatiei ceriuriloru“ etc.

3) Concil. prov. I. T. I. C. I.

celoru fericiți, unde sufletele celoru cari, dupa primirea botezului, nu s'au intinatu cu nici o macula a pecatului precum si sufletele celoru curatiti de pecate, se primescu indata dupa mutarea de aci dupa diversitatea meriteloru, si că afara de iadu — loculu celoru osanditi, mai este si unu alu treilea locu — purgatoriulu — loculu de curatire, unde dupa diversitatea pecatelor 'si iáu pedépsa neasemene, tie-nendu-se, pâna cându se curatiescu sufletele celoru ce inca nu suntu curatiti, — beseric'a resariténa in invetiatur'a s'a nu admite acestu locu alu treilea¹⁾ cu tóte că admiterea lui si dreptatea lui Domnedieu o pretende, cându si scriptur'a apriatu spune că fia-carele 'si va luá resplat'a dupa mesur'a fapteloru s'ale.

3) Admitendu beseric'a apuséna pânea dospita togm'a asia cá si azim'a de materia suficiente spre a preface corpulu lui Christosu, pretende că fia care preotu se implinésca acést'a dupa daten'a besericeii s'ale — orientale si occidentale,²⁾ beseric'a orientale nu admite decâtu pânea dospita.³⁾

BCU Cluj / Central University Library Cluj

¹⁾ Conf. Siagun'a T. si l. c. Beseric'a orient. in fapta si aci se pare a practisá contrariulu facându rogatiuni pentru sufletele mortiloru, celebrandu s. liturgie, serindaria si dându indurare. A afirmá că acestea s'aru face pentru cei din iadu nu convine, de óre-ce scimu din cuventele Dlui la Luc'a (XVI, 26) că din iadu nu este trecere, éra cei fericiți nu au opu de dênsele, fiendu ajunsi la sum'a fericirei si indestulirei in sênulu lui Avramu. — Confes. ortod. (edit. rom.) la intrebarea 64. dîce: „de siguru multi pecatosi se voru mantuí din legaturele iadului nu prin pocaintia si marturisirea lor, — că-ci in iadu cine se va marturisi tîe?... ci prin benefacerile celoru víi, prin rogatiunile facute in beserica pentru dênzii si mai alesu prin jert'fa cea fora de sânge, ce o aduce beseric'a pre fiacare dí indeobsce pentru cei víi si morti“... din aceste se vede că sufletulu dupa mórte nu póte se se pocaésca séu se faca vre-unu lucru cá se se mantuíesca de legaturele iadului, ci numai domuedieescile liturgie, rogatiunile si milosteniele, cari se facu pentru dênșulu de catra cei víi, numai acestea ajuta fórte multu si-lu mantuescu din legaturele iadului. In acestu ințelesu invétia apriatu si Pravi'l'a in capu CLVIII—CLIX.

²⁾ Concil. prov. I. T. I. cp. I. Conf. Al St. Siulutiu o. c. p. 36—40. Latinií admitu posibilitatea de a consacrá in pâne dospita, inse preotulu pecatuesce greu (graviter) abatendu-se dela regul'a ritului seu. Conf. Missal. Rom. De defectibus circa Miss. occurent. p. XXX, III, 3. — Siou. rom. 1866. nr. 14 si 15. Respunsulu ep-

4) Precându beseric'a apus. crede si marturisesce că Spiritulu santu purcede de la Parintele si de la Fiiulu, intarindu adeverulu acest'a cu cuventele scripturei si ale santiloru parinti,¹⁾ — de unde pentru dechiararea adeverului si aducându lips'a cu sene a fostu iertatu si ratiunabile a se pune in simbolulu credintiei particul'a „si de la fiiulu“ filioque,²⁾

pului de Gherl'a Dr. J. Vancea diu 18 april. nr. 674. iu resolvirea duoru casuri dogmat. ritual. Conferindu Benedict. XIV. Etsi pastorali Constit. §. 6. n. 10 si decret. aulic. 1814 nr. 23,034 lit. g. 4 opt.

³⁾ Conf. A. B. Siagun. Drept. c. p. 34. §. 38 11; p. 35. §. 39. II. si §. 35. 2. si instr. cit. la not'a 7. punt. 10. Hafele concil. gesch. p. 59—99.

¹⁾ Pav. Galat. IV, 2. Ioan. XVI. 14, 15. Conf. Al. St. Siulutiu op. c. p. 30—34. si concil prov. I. l. c. decretulu unirei de la Florentia... „Definimú cá: acestu adeveru de credintia toti crestinii se-lu créda si se-lu primésca si cá toti asia se marturisésca că Spiritulu santu diu Tatalu si Fiiulu din vécu este, si esenti'a s'a si fienti'a s'a ipostatica o are de odata din Tatalu si Fiiulu si din amendoi din vécu purcede, cá de la unu principiu si unica suflare.“..

²⁾ In conciliulu const. II. in contr'a pneumatomachiloru macedoniani adaugându-se la simbolulu nic. purcederea Spiritului santu Domnu de viétia facatoriu de la Parentele nu s'a adausu si particul'a „filioque“ si „de la Fiiulu“ cu propusu in contr'a lui Eunomiu, pentru-că afóra de Eunomiani toti credeáu purcederea Spiritului s. „si de la Fiiulu (conf. Siulutiu op. c. p. 33). Mai târđiu apoi in apusu in sinodulu Toletanu I si III se pare a se fi adausu in contr'a vestgotiloru si in Franci'a in seclulu VIII (conf. Allzog. p. 418 §. 208); de aci se dîce si in Conciliulu flor. că cu causa s'a adausu la simbolu particul'a „filioque,“ ce recunoscura si orientalii in definitiunea acelu'i a că „veritatis declarandae gratia et imminente tunc necessitate licite ac rationaliter symbolo fuisse appositam“ de si pre cumu se vede din sesiunea XXV ei nu admitu intrepunerea si in simbolu. (Conf. Sess. XXV. conc. flor.) Respusulu greciloru la cuventele pontificelui: „Quod ad additionem adinet nos eam vobis in vestris ecclesiis habere permittimus, non tamen in orientalibus; dicimusque explicatum symbolum a vobis necessitate cogente, et vocem illam ex filio non esse aliam fidem aut aliquod additamentum, sed piam et nostri symboli explicationem et esse utrumque symbolum pium et ejusdem sententiae ut in ecclesia romana recitetur, sicut vos dicitis, et in orientali ut nos ipsi dicimus, atque ita faciendam unionem. (Conf. A. B. Siaguna ist. bes. II, p. 2. Conf. si Petrus Amatus de sacris ecclesiae conciliis a. 1742. p. 44. Particul'a „filioque“ s'a concesu latiniloru a se

fația cu acestea beseric'a orientale revocându-si consensulu datu in conciliulu florentinu nu admite purcederea spiritului santu „si de la fiulu¹⁾ precumu nice punerea in simbolu a particulei „filioque“ si dela fiulu.²⁾

Aceste 4 puncte au de a le primí, recunósce marturí si crede resaritenii, cari suntu uniti cu beseric'a romana si de a reieptá tóte cele contrarie a acestor'a.³⁾ — La aceste mai e de a adauge credint'ia cumu-cá prea sant'a Vergura Mari'a s'a conceputu fora macul'a pecatului originale;⁴⁾ — incátu pentru consacrare in pâne dospita orientalii uniti cu Rom'a se tienu strinsu de datin'a besericeii s'ale; — sacramentulu confirmatiunei 'lu administra si presbiterulu nunumai epulu; — la sacramentulu penitentiei nu suntu casuri rezervate,

pune in simbolu, inse orientalii nu s'au astrinsu la acést'a ci din contra parintii florentini si Clemente 8. a decisu „ut graeci credere teneantur spiritum sanctum ex filio procedere sed non teneantur pronuciare, nisi subesset scandalum. Hefele op. c. p. 99. — De aci se esplica apoi pentru-ce unii din resaritenii uniti nu o au nice pâna astadi tiparita in simbolu. Conf. sinodulu dela Blasiu 1772. 13 augustu in acte si fragmente pag. 126—127.

1) *Καὶ ὡς οὐ χωρὶ λέγειν, ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα προερχοσθαι, ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρὸς μόνον. Φωτίου Πατριάρχου λόγος περὶ τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος μυσταγωγίας.* Photii ep. ed. f. 47. sq.

2) De particul'a „filioque conf. Hefele Conc. Gesch. p. 99; I. P. Szilagyi cath. p. 14—16 si intregu opulu Scriptorum Graeciae Orthodoxae bibliotheca selecta. Friburgi 1864.

3) Conf. Instructiunea clerului unitu din sinodulu dela Blasiu 1738 in act. si fr. p. 95; — brosiur'a despre uniunea Bulgariloru p. 6—7 si mai de apr. concil. prov. I. T. I. cap. I.

4) Cartea apostolica PP. Piu IX din 1854. Conferesce in asta privintia si sub. can. 125 cartag. in Pedal., — unde recunósce cá Preas. Nascátore de D.-diu pecatu nu a avutu conf. citat. la I. Per. II. cap. III §. 285—286. Hergenröther. o. c. Concil. prov. I. Tit. I. cap. III. „Dreptu ace'a si sinodulu in conformitate cu perpetu'a credintia a besericeii universali marturisesce cá toti credintiosii trebue se créda tare . . . cá Preasânt'a Vergura Mari'a prin darulu si privilegiulu specialu a atotu potintelui D.-diu pentru meritele lui Isusu Christosu mantuatoriulu genului omenescu in primulu momentu alu conceptiunei s'ale fã scutita de intinatiunea pecatului originalu.“ Dreptu ace'a si beseric'a nóstra inca de prein seclulu V. s'a indatinatu a serbá in 9 decembre amentirea acestui misteriu.“ . . . Conf. si Nilles *Ενδοξολ.* I. 348—350 si II 553, 625.

nu suntu strinsu obligati la celibatu pestrându in celealalte ritulu si disciplin'a.¹⁾ Ierarchi'a stà din eppi, presbiteri si diaconi, subdiaconi, lectori si cele alalte orduri mai mici se cuprindu in diaconatu,²⁾ intre eppu si presbiteru tiene deschilinare esentiale.³⁾ Intre patriarchi din punctu istoricu la orientalii neuniti — e celu Jerosolimitanu,⁴⁾ éra din punctu politicu celu Constantinopolitanu.⁵⁾ In fine adauge Siagun'a cá punctu de diferintia⁶⁾ la resariteni usulu limbei poporului éra la latini usulu limbei latine.

(Va urmá.)

J. Papiu.

GRADURILE HIERARCHIEI ECCLESIASTICE.

Diaconatulu.

II.

Actiunea sacramentala.

8. Binecuventarea ternaria in semnul crucei.

Complinindu-se incungiurarea altariului celu ce se ordinédia merge la Archiereu, care

4) „'lu binecuenta de trei ori pre capu.“

Cá si la tóte functiunile sacre, dar' mai vêrtosu la actiunile sacramentale, asia si ací actiunea sacra a chirotonirei se incepe cu aplicarea semnului s. cruce aretatu in binecuventarea ordinandului.

In cultulu divinu precum si in viéti'a credintiosiloru nemica e mai comunu decâtu insemnarea cu semnul s. cruce. — Cu acest'a se incepu si se complinescu tóte functiunile sacre, — vêrtutea si poterea crucei Domnului constitue sacramentele. Dara acésta insemnare preamarita cu crucea mantuirei, mai alesu in sacramentulu ordului 'si are insemnata s'a deosebita.

¹⁾ Conf. si A. B. Siagun'a Drept. can. p. 26—42 §. 30—46.

²⁾ Conf. §. 25 si Confer. ortodoc. P. I qu 111. ³⁾ Sin. Jerosolimit. 1672. c. X. la Harduiu. T. XI. p. 243. ⁴⁾ Conf. ortod. P. I. qu. 84.

⁵⁾ Conf. §. 30, 31 si §. ⁶⁾ Op. c. §. 35. I.

Cumcà semnul s. cruce, respective binecuventarea in form'a crucei, dejă din tēmpurile antice începēdu se intrebuintiēza la conferirea ordului sacru, despre acēst'a avem marturisirea santiloru parinti.

Asia s. Ioanu Chrysostomu dīce: „Tôte cele de noi tienutōrie prin acestu semnu (alu crucei) se complinescu, ori atunci cându ne renascemu de nou (botezu) ori cându ne intarimu cu mancarea cea mystica (eucharisti'a), séu cându se face ordinare.... in totu loculu e de fația symbolulu invingerei.“¹⁾

Éra s. Augustinu asemene marturisesce dīcându: „Preotii si Levitii (Diaconii) totu prin acestu semnu (alu crucei) se redica la treptele sacre ale ordului.“²⁾

Si chiar' pentru-că semnulu santei cruce cu deosebire se intrebuintiēza cu ocasiunea chirotonirei, a datu ansa la ace'a cà unii din s. Parinti, cá de es. s. Jeronimu sacramentulu ordului 'lu numesce: „sacramentulu binecuventarei.“³⁾

In câtu se tiene de insemnatatea symbolica a binecuventarei ordinandului in Diaconu, si acēst'arast'feliu o esplica Dionysiu Areop. „Semnulu crucei designēza incetarea toturor poftelor trupesce si imitarea vietiei domnediesce.“⁴⁾

9. Razimarea fruntei pre altariu si ingenunchiare.

Cu câtu mai tare se apropia actulu celu sacru prin care se conferesce darulu celu domnediescu spre innaltierea treptei diaconale, cu atātu mai marcatu voiesce s. baserica se arete insemnatatea sublîma a acelui actu de chirotonire. Si acēst'a o face in ceremoniele immediatu premergatorie actului de consacrare. — Anume:

1) Cuncta namque ad nos spectantia per signum hoc consumantur, sive regenerari nos oportet, sive mystico cibo illo muni sive ordinari, adest ubique victoriae symbolum. (Hom 54 in Math.)

2) Sacerdotes et levitae per hoc idem signum (scil. crucis) ad sacros ordines provehuntur.“ (De div. serm. 75.)

3) Adv. Vigil. n. 2.

4) „Signum crucis designat omnium carnalium cupiditatum cessationem, divinaeque vitae imitationem.“ (Hier. eccl. c. V. Contempl. III. §. 4. pag. 314.)

Dupa-ce mai ântâiu ar' fi asiediatu cá celu ce se hiro-tonesce se se descinga,¹⁾ a dispusu cá ordinandulu

5) „Se-si razime fruntea de santulu prestolu si se iu-genunchie cu genunchiulu dreptu.“

In intregu cultulu basericei, fia la sacramente, fia la sacramentalie, nicairi nu occura un'a atare ceremonia, cá preotulu ori altu subiectu alu sacramenteloru ingenuchiandu se-si razime fruntea s'a pre altariu.

Acésta ceremonia e prescisa numai la conferirea gra-duriloru hierarchice mai innalte, si óre pentru-ce?

Pentru-cá statulu mai innaltu hierarchicu intru impli-nirea chiamarei s'ale, are lipsa deosebita de impartasirea da-rului cerescu, care inse in modu speçialu si deplinitu se re-vérsa din altariu, respective din sacrificiulu celu preasantu alu altariului, pentru-cá acest'a este isvorulu celu nesecatu alu tuturoru bunatatiloru, a tuturoru daruriloru si effecteloru celoru mantuitórie care curgu din celelalte sacramente pentru mantuirea nóstra sufletésca. Sacrificiulu altariului este sa-cramentulu sacramenteloru.²⁾

Insemnatatea razimarei pre altariu ast'feliu o esplica Halier (scrietoriu renumitu pre terenulu scientieloru sacre) reprodustu de catra Goar: „Cei ce se chirotonesce, 'si ra-zima fruntea pre altariu, cá prin acést'a se marturisésca cum-cá dènsii de acolo ascépta a primí auctoritate, securi-tate si cutezantia (sacra), si se arete cá nu se rusíneza de cele sante, pentru-cá fruntea e locuinti'a verecundiei. — Dreptu-ace'a celu ce-si razima fruntea pre altariu, descopere cá oficiale si serviçiale cele sacre ale altariului neci cându nu le va spurcá cu fapte rusínose.“³⁾

¹⁾ Descingerea acést'a dupa datin'a de adi observata se face numai dupa conferit'a diaconia.

²⁾ Dionys. Hier. eccl. c. III.

³⁾ „Frontem sacris altaribus infigunt ordinandi, ut ab eo auc-toritatem, securitatem, audaciam accipere se profiteantur, ut se divina non erubescere significant, nam in fronte verecundiae sedes est. — Qui ergo fronte sacro altari affigitur, non se sacra officia ac ministeria altaris turpi unquam erubescencia deturpaturum ostendit.“ (De sacris ordin. vedi la Goar. pag. 213; Cfr. Dionys. Areop. l. s. c. in §. 37).

Éra Siagun'a totu la acésta ceremonia dîce: „Celu ce se chirotonisá, puneá mânilé si capulu pre prestolu, spre inchipuirea alipirei s'ale deseversîtu de Domnedieu.“¹⁾

Precum e prescisu in asiediaméntulu chirotonirei, — celu ce se ordinéza de Diaconu mai antâiu ingenunchia. De o atare ingenunchiare face amintire Teodoretu cându intru descrierea ordinarei lui Accepsune dîce: „Acusi necondusu de nemene, acest'a cu genunchi plecati asceptá darulu, éra acel'a impunédu man'a servesce Spiritului.“²⁾

Atâtu in editiunea romana a Archireaticonului, câtu si in asiediaméntulu reprodustu de catra Goar se prescrie, cà celu ce se chirotonesce, pléca genunchiulu celu „dreptu“ (adi nu se pré obsérva, cà-ci ingenunchiare se intêmpla.)

Dionisiu Areop. tractandu despre gradurile hierarchice superióre, Episcopatululu 'lu numesce ordulu (gradulu) perficientu, — Preoti'a ordulu illuminareii, éra Diaconatululu celu alu espiareii, — si amesuratu acestor'a fiacarui ordu dintru aceste atribue o potere deosebita mai puçina ori mai multa. Asia dîce, cà Diaconatululu compete poterea curatîrei, — Preotiei compete poterea curatîrei si a illuminareii, — éra Episcopatululu poterea intreita adeca a curatîrei, illuminareii si a perfectionareii.

Acum'a, mesur'a acestoru poteri mai multe séu mai puçine, baseric'a doresce se-o descopere si in acte esterne. Ce'a-ce o si implinesce prin ace'a, cà de es. la chirotonirea preotului prescrie cá acest'a se ingenunchie cu ambe genunchiale, — la chirotonirea Archiereului cá pre lînga ingenunchiare, preste capulu acelui'a se se mai puna si s. evangelia, — pre cându la chirotonirea Diaconului, cá acest'a se ingenunchie numai cu genunchiulu celu dreptu.

Si pentru-ce? pentru cá se se arete cà Diaconului, — numai poterea curatîrei se conferesce,³⁾ si prin urmare se se

¹⁾ Ist. bas. ortod. pag. 234 § 200, E de insemnatu, cà razi-marea fruntei se intêmpla asia, cà ordinandulu mai antâiu 'si pune manile crucisiu pre altariu si pre mane 'si pune capulu.

²⁾ Mox ducente nemine hic genubus flexis gratiam expectabat, ille manum imponens Spiritui famulabatur. (Hist. relig. vedi la Hurtes Theol. dogm. T. III. Traet. IX. Thes. 249 pag. 418.)

³⁾ „Ideirco quia tantum expiantem habet facultatem.“ Pochymeres in Dionys. Cap. IV. §. 6. pag. 309, — c. V. Contempl. III. §. 8. pag. 328.

simbolizeze, că Diaconulu e chiamatu numai spre serviciulu altariului, si spre conservire cu Preotulu, — nu are inse potere de consacrare, ci numai ce'a a dispensarei s. sacramente, a s. Eucharistie. ¹⁾

Mai pre largu esplica Sym. Thess. insemnatatea acestei ingenunchiari, — cuventele carui'a suntu aceste aci urmate:

„Diaconulu dupacum dîce Dionysiu numai unu daru primesce adeca acel'a alu servirei sacre, — e detoriu se servésca, se indemne si se invetie pre catechumeni: aduce numai si face atentu si indémna cá se vina (la s. cuminecatura), nu implinesce inse cele sante; numai dîce: Binecuventa (Parinte), dara elu insusi nu imparte binecuventare. — Eschiama: Domnului se ne rogamu, dar' nu face rogatiuni publice. Eschiama, Cu intieleptiune se luamu aminte, dar' nu consacrédia. Si asia dênsulu cá unu servitoriu éra nu complinitoriulu sacramenteloru numai unu genunchiu pléca; pentru-cá de ministrulu ascultarei domnedieesci se constitué.“ ²⁾

Ceremoni'a acést'a a ingenunchiarei cu genunchiulu celu dreptu are óresi care-v'a asemenare cu o ceremonia occurenta la chirotonirea Diaconului in baseric'a apuséna catolica. Anume aci Aichiereulu numai o mana pune pre capulu ordinandului, spre insemnare că diaconulu se ordinédia numai pentru deregatori'a servirei. ³⁾

10. Materi'a sacramentala a chirotonirei.

Aretandu ordinandulu alipirea si supunerea s'a filiala voiei domnedieesci, — cu umilintia ascépta impartasírea darului celui D.-dieescu prin care impreuna cu impartasírea demnitatii hierarchice, se dobêndésca si intarirea spre plinirea voiei Domnului.

¹⁾ S. Thoma o. c. T. IV. Quaest XXXVII Art. II. pag. 1057.

²⁾ Diaconus unam, eamque solam sacri ministerii gratiam acceptit, ut Dionysius ait: ministrare enim debet, et adhortari et verba ad catechumenos facere: adducit siquidem tantum et comonet et excitat ad accedendum, non tamen sacra peragit. Benedic, namque ait, non tamen benedicit. Et Dominum precemur, edicit, non tamen ipse orationes publicas recitat. Et in sapientia attendamus, exclamat, non tamen consacrat. Ut ministrans igitur, non ut sacramentum perficiens, unum inflectit genu: quia divini obsequii minister constituitur.“ Vedi la Goar. pag. 213.

³⁾ Cfr. Synod. IV. Cartag. c. 4. — Fluck, Liturgik T. I. p. 301.

Pentru ace'a si s. baserica voindu a insemná insemnatarea cea marita a actiunii ce urméza ingenunchiarei, prin servitoriulu altariului, — prin Diaconu — lasa a-se indemná credintiosii la atentiune cuvenita.

Implinindu Diaconulu asistente deregatori'a acést'a eschiamă. „Se luamu aminte.“

6) „Archiereulu tienendu mân'a pre capulu celui ce se chirotonesce¹⁾ dîce cu versu mare.“ . . .

Tienendu-se Diaconatul de ordulu hierarchicu mai innaltu, si dupa parerea teologilor avendu si caracteru sacramentalu, mai alesu din caus'a óresi-carei-v'a differentie intre baseric'a orientala si apuséna, nu puçina disputa s'a escatu despre ace'a: óre materi'a sacramentală eschisiva a ordurilor hierarchice mai innalte consista numai in impunerea, respective in tienerea manei archieeresci pre capulu ordinandului, — ori dóra materi'a ace'a sacramentală ar' constá atâtu in impunerea manei, câtu si a inmanuarei unoru insemne²⁾ la olalta luate.

Cugetu că temeiułu ulterióriei cercetari in cestiunea propusa are se-lu formeze institutiunea apostolica descoperita cu ocasiunea constituirei primiloru diaconi.

Si ce aflamu in acésta privintia in s. scriptura?

In faptele Apostoliloru stă acésta marturisire „Pre carii (diaconii) i-au pusu inaintea Apostoliloru, si rogandu-se — si-au pusu preste dénsii mânile.“³⁾ Dreptu-ce constituirea Diaconiloru s'a efectuitu prin rogatiune si impunerea maniloru.

Nu au lipsitu inse unii scrietori basericesci carii pertractându ex professo insemnatarea ritulu sacru alu basericei catolice apusene, pre urm'a decretulu Pontificalu Eugeniu IV-le datu pentru Armeni s'au nisuitu a aretá, că nu numai in baseric'a apuséna, ci si in cea orientala, materi'a sacramentală a ordurilor sacre hierarchice ar' constá in inmanuarea insemneloru sacre ale respectiveloru trepte hierarchice, — éra form'a ar' fi cuvintele rostite cu ocasiunea acelei insemnari.

¹⁾ Cum m'am convinsu din vedere, datiu'a de adi e ace'a, că binecuvéntarea de 3 ori pre capu, numai aci se face, éra nu de mai 'nainte, precum prescisu e in asiediamentu chirotonirei.

²⁾ la noi imbracare cu ornatulu diaconale. — ³⁾ C. VI, 7.

Fația de acésta parere, provocându-me între alții la scrietoriulu Morinus care în opulu seu „de sacr. ordin. exercit. 6. c. 1. n. 2. (Vedi la Van. Espen. o. c. T. II, sect. I. Tit. IX. pag. 110) a demonstratu a fire nebasata supr'a amentit'a parere atâtu față de baseric'a apuséna, câtu mai vêrtosu față de cea orientala, — trebue se dîcemu, că în tôte tîmpurile,¹⁾ prin tôte conciliile, și de cătra cei mai multi scrietori basericesci mai cu renume s'a recunóscutu, că materi'a essentiala și asia dîcîndu unica materi'a effectiva sacramentala a trepteloru hierarchice mai innalte, este: impunerea maniloru archieresci.

Basatu pre Can. XIX. Synod. Nicenu I, — can. X. Syn. Antioch. — can. IX alu Synod. Ancyranu, scrietoriulu Perone — ordinis Jesu — înca se vede a recunósce că materi'a sacramentala a s. ordu este impunerea maniloru. — Dîce adeca: „Dupa-ce critic'a mai sanetósa tóte inchiaturele anticitatei le-ar' fi perscrutatu, — ace'a parere s'a statoritu a fire mai comuna, carea materi'a și form'a acestoru orduri o pune în singura impunerea maniloru și în rogatiune.“²⁾

În conscienti'a acestui adevéru dîce apoi și Goar că „Parintele și isvorulu a tóta ordinarea de Diaconi, Preoti și Episcopi, este impunerea mîniloru archiereesci. Și precumu omulu din trupu și din sufletu, anelulu din auru și din figur'a cercularia consista: asia constà materi'a și form'a acestei ordinări în impunerea maniloru și în cuvintele sacre care concomitéza ace'a impunere.

De aci apoi Goar, care alt'cum si-a avutu de scopu că prin demonstrarea unitatei antique a rituriloru ambeloru baserice deodata se arete unitatea credintiei acelor'asi, — în obiectulu din cestiune reiépta ori ce alta sententia statorindu susu și tare, că impunerea mîniloru archiereesci la conferirea orduriloru mai innalte nu e cev'a appendice ori parte întregitória a materiiei sacramentale ci ace'a e: materi'a

¹⁾ În baseric'a apuséna inmanuarea instrumenteloru sacre pâna în véculu IX-le fû necunoscuta.

²⁾ Postquam sanior critica, rimas omnes antiquitatis perscrutata est, communior iam evasit sententia, quae in sola manuum impositione et oratione sitam esse materiam et formam horum ordinum. (Praellectiones theol. Viennae 1843. Volum. IX. c. IV. 123.)

essentiala, intrinseca si necesaria, (intrinseca omnino, necessaria et essentialis materia), ce'a-ce dupa parerea mea modesta este si trebuie se fia sentinti'a mai intemeiata si adeverata.

Intru demonstrarea acestei these statorite pre bas'a argumentelor produse de Goar, se fia aci insemnate urmatórele :

a) Ori câtu se vá perlustrá asiediammentulu chirotonirei diaconului, si ori cum se va esplicá insemnatatea insemneloru inmanuate, nicairi nu se va poté gasí a fi o alta materia essentiala si effectiva, decâtu ace'a a impunerei maniloru. — Pentru-cá

b) In asiediammentulu chirotonirei de locu dela cea de antâia punere a manei pâna la finea rogatiuniloru de chirotonire, intr'unu modu specialu se insémna si inca de dóue ori se repetiesce cá „tienendu man'a pre capulu lui.“ Acést'a inse probabilu cá pentru ace'a se face asia cá prin ace'a óresi-cumv'a Archiereulu se se admoniedie a nu intrelasá ace'a impunere, pentru-cá e necessaria si sacramentalá, — asia câtu decumv'a acele prescise ale impunerei s'ar' luá in sensu contrariu, nu ar' avé neci unu intielesu. — Apoi

c) a dîce cá imbracarea in ornatele diaconesci forméza materi'a chirotonirei, acést'a chiar' in sensulu presciseloru asiediammentului nu póte se fia temeinicá. — Pentru-cá la acestu casu ar' trebuí se se dîca si ace'a cá espresiunea de eschiamare „Demnu este“ constitue form'a sacramentalá. Acést'a inse pâna acum'a nu a asseratu nemene si nici cá a potutu. Deóre-ce e lucru sciutu cumcá de sacramentulu ordului e legatu unu daru speciale alu Spiritului santu, ce'a ce inse trebuie cá espresu se se descopere si se se indigitedie. Esprimarea si indigitarea acést'a apoi cá form'a sacramentalá, ar' trebuí cá inmediatu se urmeze materiei ori de-odata cu ace'a se se aplice, pentru-cá acést'a se tiene de essenti'a si validitatea sacramenteloru.

Dar' la eschiamarea „demnu este“ o atare indigitare si aplicare a materiei si formei nu se intempla, si nici ace'a nu se póte dîce cumcá imbracarea cu ornatele diaconesci la „Demnu este“ cá materia, — ar' avé de forma rogatiunea „Darulu celu domnedieescu“... fiindu-cá materi'a are se precéda si respective se fia impreunata cu form'a, éra se nu urmeze ori chiar' se fia despartita de ace'a.

Totu acést'a potemu dîce si fația de inmanuarea „ripidei.“
— Si in urma :

d) in nomenclatur'a basericésca, numai celoru trei graduri hierarchice, adeca Episcopului, Preotului si Diaconului se atribue numirea propria de „hirotonia“ séu „impunerea manei,“ ce'a ce chiaru si luminatu se cunósce din contecstulu asiediammentului hirotonirei. — Lectorului adeca se atribue „insemnare pre capu (sfragio); — Subdiaconului — punerea maniloru (cheirothesia), — Diaconului, preotului si episcopului (cheirotonia). — Prin urmare impunerea, respective tienerea manei archierescei pre capulu ordinandului constitue materi'a sacramentalá a gradului diaconiei. ¹⁾

(Va urmá.)

J. Borosiu.

PREDICA LA CHRAMULU BESERICEI.

„Ada-ti aminte de dñu'a Sambatei
(Dominecei) cá se o santiesci pre ea!“

BCU Cluj / Central University LibrC, Esfírei XX. 8.

In viéti'a nóstra pamentésca avemu unele dîle mai solemne, pre cari din óre care incidinte p. e. din incidinte de botezu, de dî onomastica, de nunta, de sântíre de casa si altele, ni-amu indatinatu a le serbá cu deosebita veneratiune. Precum noi ómenii, asia si sant'a maic'a nóstra beserica inca are in fia-care anu câte o asemenea dî solemna, cându adeca cade chramulu ei. In acésta dî credintiosii cu micu, cu mare vínu la sant'a Beserica si o mișcare neindatinata se vede pe stradele comunei. Ba, din incidintele chramului Besericei, poporulu credintiosu mai alérge inca si din comunele invecinate. Si vedeti, iubitiloru mei ascultatori! aceste nu se intempla fora causa; pentru-cá aici, in acestu locu sântu, se face amintire astadi de protectorulu besericei; aici, in cas'a lui Domnedieu se róga preotulu pentru pacea a-tóta lumea si buna-starea sânteloru lui D.-dieu beserici; aici, in s. beserica se propaga din gur'a preotului cuvéntulu lui D.-dieu; aici ne imbarbatamu spre cele bune, si ne abatemu

¹⁾ Cfr. Bened. XIV. „De synodo dioeces l. VIII. c. 10.

dela cele rele; aici se repetiesce jertf'a cea fora de sânge; aici ne spalamu prin s. botezu de intinatiunea pecatelor si ne facemu mosteni imperatiei celei ceresci; aici dobândim usiorarea sufletelor noastre ingreunate de multîmea pecatelor; aici ne plângemu noi durerile si suferintiele noastre; aici ne impreunamu noi in legatur'a cea sacra a casatoriei si in sfêrsitu aici in cas'a lui Domnedieu dâmu noi multiamita si ceremu tóta darea cea buna si totu darulu deseversitu dela Parintele luminelor.

O! si de multe ori deschilinite sunt cererile muritorilor. Unii amu dorí cá se fimu adorati de toti, cá se avemu bunuri nenumerate, cá se avemu ânteiatate inaintea tuturor; éra altii dorimu, cá se stapênim asiá dîcîndu preste tóta lumea. Nu alt'cumu dar' santii parinti inca au avutu unele dorintie. Pâna cându unulu au doritu cá se véda pre Christosu invetiandu; altulu au doritu cá se-lu véda amblându pre pamentu.

Si acum cu privire la serbatórea de astadi a chramului besericei, cându ne aflamu adunati intr'unu numeru mai frumosu cá alta data, óre potereamu avé noi o dorintia séu o cerere mai acomodata cá ace'a, cându am poftí d. e. cá se cerceteze fiesce care crestinu „cas'a lui D.-dieu“ sant'a beserica; cá-ci precum dîce s. Pavelu „si noi suntemu templulu lui Domnedieu celui viu.“¹⁾

Dreptu, cá nu este locu unde bunulu Domnedieu n'ar' fi de façia; deóre-ce „intr'insulu vietuim, si ne mişcamu si suntemu,²⁾“ si asiá pre Elu 'lu potemu adorá in totu loculu, acasa, in caletoria si in liberu: totusi Beseric'a e loculu celu santu, unde D.-dieu poftesce dela noi cá se-lu adoram, unde rogatiunea nóstra e mai primita, prin urmare si mai de folosu. Acést'a se vede din ace'a impregiurare, cá-ci Domnedieu inca la inceputu a poruncitu regelui Solomonu cá se zidésca beserica spre laud'a si marirea Lui, in cetatea Jerusalimului; ér' cu privire la acést'a poporului evrescu i-a croitu prin Moise legea urmatóre: „ada-ti aminte de díu'a sambatei (Dominecei) cá se o santiesci pre ea.“³⁾ Evreii, intru atât'a a respectatu legea acést'a, încátu nu li-a fostu

¹⁾ II. Cor. VI, 16. ²⁾ Fapt. Ap. XVII, 28. ³⁾ Esf're XX, 8.

permisu eá se seversiéscă nici cea mai mica lucrare în dîu'a sambetei; cine a cutezatu se calce acésta lege, a fostu ucisu cu petrii. Cu venirea Mantuitoriului nostru în lume înse, s'au stersu legile disciplinari a evreiloru, încâtu în locu de dîu'a sambetei, s'au introdusu în chipu de serbatóre Dominec'a, deórece în acést'a dí inviandu Christosu D.-dieulu nostru din morti, si-a incheiatu oper'a cea mare a rescumperarei neamului omenescu. — Precum poporulu evreescu afara de sambata, a mai avutu si alte serbatori intru marirea lui D.-dieu: asia s. maic'a nóstra beserica, dupa venirea Mantuitoriului nostru în lume, afara de Domineci au prescisu crestiniloru serbatori intru adorarea si veneratiunea unoru santi parinti. Ér' despre Rescumperatoriulu nostru scímu, că în etate de 12 ani, a mersu cu parintii la beseric'a din Ierusalimu, că acolo se adóre pre parintele seu celu cerescu.¹⁾ „Si se duceáu parintii sei în fia-care anu la Ierusalimu la serbatórea pasciloru.“²⁾

Din istori'a besericésca înca scímu, că de locu ce au incetatu persecutiunile crestiniloru, crestinií au începutu pretotindenea a zídí beserici frumoése, intru adorarea si marirea celui preainaltu.

Si intru adevéru, crestinulu adevératu totu-de-a-un'a s'au bucuratu de asia cev'a. — Durere, că acést'a bucuria în dílele nóstre nu prea esista în animele credintiosiloru. Numerulu amblatoriloru la beserica se inpuçina pe dí ce merge. Dar' apoi în ace'a-si mesura ne si convingemu, că se implinescu asupr'a nóstra amenintiarile, cari li-au dîsu D.-dieu órecându catra cei ce au despretiuitu serbatorile si cas'a Lui — prin cuvintele aceste: „Fii lui Israilu se pazésca sabatulu, serbându sabatulu în generatiunile loru, prin legamentu perpetuu. Acest'a între mine si între fii lui Israilu este semnu perpetuu.“³⁾ „Si déca ve-ti lapedá legile mele, si sufletulu vostru va despretiui judecatile mele, si legamentulu cu mine se-lu desfaceti... voiú tramite preste voi spaima si langóre... si eu voiú îndreptá façi'a mea contr'a vóstra.“⁴⁾ Asia si este! În ce mesura se afla besericele góle de crestini în domineci

1) Luc'a II, 42. 2) — Ibid. II, 42. — 3) II. Moise XXXI, 16—17. — 4) III. Moise XXVI, 15—18.

si serbatori: in ace'asi mesura sporesce miseri'a si in ace'asi mesura se sporescu inaintea besericelor publicarile averiloru si mosicloru de licitatu, si altele cá aceste. Si de asia cev'a nu avem ce ne mirá, cá-ci vedeti! precum onoram noi pre D.-diu, asia ne cérca si Elu pre noi, séu eu alte cuvinte cu care mesura î-i mesuramu, cu ace'a mesura ne mesura.

Asia mi se pare Iub. Asc! cá din celea audíte veti fi pregatiti la ace'a, cá eu voiu vorbí cu ocaziunea acést'a despre cercetarea besericeii, si fórte bine gânditi! deóre-ce afu mare lipsa de-a ve vorbí despre acést'a acum cându recél'a faça de s. beserica dela orasie a inceputu a se transplantá si la sate.

* * *

Omulu, I. Ascultatori! singuru de sine inca e o fintia fórte debila. In tóte impregiurarile vietiei e avisatu a cere sucursulu si ajutoriulu celui ce ne tiene pre toti. Si intru adeveru nespuse suntu bunetatile de cari e partasiu omulu prin iubirea acelui'a. Domnedieu, nu numai cá l'a creatu pre omu din nimica, l'a pusu coróna creatiunei „si l'a facutu domnu preste lucrurile maniloru s'ale“ (Psalm. VIII. 6), ci s'au ingrigitu de elu, cá se-lu sustiena in starea, in care la asediatu dela inceputu. Nu trece o dí, o óra, séu macaru numai o minuta, in care nu ar' gustá din bunetatile Lui. „Ochii tuturoru pre tine te ascépta, si tu le dái hrana la têmpulu cuvenitu, deschidiendu mân'a t'a, si saturându dorinti'a a totu ce este víu.“¹⁾ eschiamu Psalmistulu. Dela Domnedieu primesce omulu totu ce posiede, si anume: sanetatea, bogati'a, fericirea, pâna si cea mai de pe urma bucata de pâne; cá-ci prin trênsulu si „in trênsulu vietiuimu, ne mișcamu si suntemu.“ Ba, si acelea ce le socotimu de pagubitóre pentru noi si amu dorí cá se le incungiuramu, precumu suntu d. e. morburile si feliuritele nenorociri, inca provinu dela D.-diu, si suntu asia feliu de bunatati, prin cari déca nu altu cev'a, dar' ne câscigamu celu puçinu salutea sufletelorú nóstre. Si in sfêrsítu din nespus'a indurare a lui D.-diu, devenimu la cunoscinti'a unoru ast'feliu de adeveruri, pre cari urmarindu-le ne câscigamu fericire aici pre pamentu si dincolo de mormentu.

¹⁾ Ps. 145, 15—16.

De ace'a ori câtu ne vomu incumetá, a primí sfaturile unoru amagitori inreutatíti, cari sustienu „a nu avé lipsa de o fiintia suprema“: totusi de sub unu Domnu si stapênu mai inaltu, nu ne potemu absolvá nici-odata! de sub acelu Domnu si stapênu — carele in celea diece porunci asia graesce despre sine catra omu: „Eu sumu Domnulu D.-dieulu teu“ si despre carele singuru Mantuitoriulu nostru inca dîce: „Domnului Domnedieului teu se te inchini, si lui singuru se servesci.“¹⁾

Precum se vede dara, D.-dieu are putere deplina asupr'a nóstra, si póte dispune cu noi dupa placu, si anume din dóue puncte de vedere: antâiu, pentru-cà ne-au creatu, sustiene si provede cu de tóte celea, si a dóu'a óra, pentru-cà cându prin pecatu ne-amu aruncatu in robí'a diavolului, atunci D.-dieu ne-a rescumperatu cu mare pretiu, precum dîce Apostolulu Pavelu: „sunteti cumperati cu pretiu.“²⁾ „Sciindu, cà nu cu cele stricatóre, precum argintu si auru v'ati rescumperatu ci cu scumpulu sânge alu lui Christosu, cà alu unui mielu nevinovatu si nepetatu.“³⁾

Acum'a dara, ce urméza din aceste? Óre cu ce suntemu noi detori lui D.-dieu? Inainte de tóte suntemu detori a adorá pre D.-dieu si a-i dá cinstea si inchinatiunea ce i-se cuvine. Suntemu detori a recunósce intr'ênsulu pre Creatoriulu, sustienatoriulu si Rescumperatoriulu nostru, — suntemu detori a ne teme de Elu, cá de unu supremu judecatoriu dreptu, carele celoru buni va resplátí cu bine, ér' celoru rei cu reu. Suntemu detori a sperá intr'ênsulu si a crede in revelatiunile si promissiunile Lui cele sacre. Si in sfêrsítu suntemu detori mai pre susu de tóte a-lu iubi cá pre celu mai mare facatoriu de bine alu nostru

Inse detorintiele aceste, nu e de ajunsu cá se le sêmtîmu numai in ascunsurile nóstre: ci D.-dieu poftesce dela noi, cá se le aretamu si pre façia.

Poporulu israeliteanu, cându a primitu prin Moise cele diece porunci emanate dela Domnedieu, afara de porunc'a cea de antâia prin care s'au facutu cunoscutu cà: Eu sum

¹⁾ Mat. IV, 10. — ²⁾ I. Cor. VI, 20. — ³⁾ I. Petru I, 18—19.

Domnulu D.-dieulu teu.“¹⁾ au mai primitu si acésta porunca: „Fà mie altariu de pamentu, si-mi sacrifica pe dènsulu olocaustele t'ale si sacrificiile t'ale.“²⁾ „Feresce-te, cá olocaustulu teu se nu-lu aduci in ori-ce locu ce vei vedé; ci in loculu care D.-dieu 'lu va alege.“³⁾ Ba Domnedieu a mai precisatu si tēmpulu menitu, pentru adorarea Lui, cându a dīsu: „Ér' dīu'a a sieptea sabatu este Domnedieului teu; nu vei face in trēns'a nici unu lucru, nici tu, nici servulu teu, nici serv'a t'a, nici vre-o vita a t'a, nici streinulu teu, care locuesce in launtrulu portiloru t'ale. Cà in siese dīle a facutu D.-dieu ceriulu si pamentulu si marea si totu ce este in trēnsele, si in dīu'a a sieptea a repausatu; pentru ace'a binecuventà D.-dieu dīu'a sabatului si o santī pre ea.“⁴⁾

Cu intruparea Mantuitoriului nostru inse s'au schimbatu obligamentele din legea vechia. In loculu olocausteloru si sacrificieloru aduse pe altariulu Domnului, s'au introdusu jertfīrea mielului celui nevinovatu care a redicatu pecatulu lumei pentru mantuirea nōstra a pecatosiloru . . . in loculu besericeloru pagāne, s'a ziditu besericele crestine ér' in loculu sambeteloru si a altoru dīle insemnate, s'au introdusu Duminecele si serbatorile.

Pentru ace'a s. maic'a nōstra beserica a si prescisu unele porunci obligatōre -pentru crestini precum d. e. este si acést'a de „a ne rogá lui D.-dieu si a ascultá D.-dieésc'a slujba in tōte dominecele si serbatorile.“

Si óre porunc'a acést'a la ce alt'a ne obliga, decātu cá se sântīmu in cutare locu anumitu adeca prin presentarea nōstra la s. beserica, dīu'a care si-a alesu D.-dieu lui-si spre lauda si preamarirea Lui. Acést'a se recere cá se-o implinimu noi nu numai din acelu punctu de vedere, cá D.-dieu e stapēnu preste tōte cele din lume: ci pentru-cà si interesulu nostru vremelnicu si vecīnicu inca 'lu poftesce.

Si óre implinimu noi acést'a? Dara plinimu! Póte nu suitemu destulu de nepasatori fačia de legea lui Domnedieu? Au nu suntu destuli, cari chiar' in dīle de domineci si serbatori se ducu in chiria (carausia) pe la tēguri, pe la móra

¹⁾ II. Moise c. XX, 2. — ²⁾ II Moise XX, 24. — ³⁾ II. Moise XII, 13—14. — ⁴⁾ II Moise XX, 10—11.

si in alte afaceri, nesocotindu serviciulu divin? Au nu suntu destuli, cari chiar' in dîle de domineci si serbatóri î-si frementa capulu cu trebile de preste septemâna? Au nu suntu destuli, cari in serbatorile cele mai insemnate cauta modruri si mediulóce prin cari se escedeze, se-si petróca, se se imbete, si se clevetésca pre unii si pre altii? Au nu i-amu poté numerá usioru pre cei ce 'si aducu aminte cá se dea lui D.-dieu multiamita pentru darurile primite inainte ori dupa mancare?

Tóte aceste ne câsciga Iub. mei convingerea, cà cei mai multi crestini din dîlele nóstre suntu necinstitori de beserica, de D.-dieu si totu ce este sântu.

Déca noi ómenii, amu fi nesce creature, cari ni-amu poté sustiené prin propriile nóstre poteri: inca ar' avé intielesu recél'a unoru ómeni selbatici moralmente façia de D.-dieu si beserica; dar' noi suntemu creature fórté nepotentióse, cari totu-de-a-un'a suntemu avisati, precum dîsei la inceputu, a cere ajutoriulu lui D.-dieu. Cã-ci „ce ai, ce nu ai primitu? ér' déca ai primitu de ce te laudi, cá si cum nu ai fi primitu?“¹⁾

De-ci, cându tóte celea le potemu sperá numai dela D.-dieu, ba inca si fericirea cea dincolo de mormentu, atúnci atâtu buna starea nóstra vremelnica câtu si cea vecínica cere, cá se plinimu mandatulu D.-dieescu de-a dá lui D.-dieu, cele ce suntu ale lui Domnedieu.²⁾ Si acestu mandatu atunci 'lu vomu plini cându Elu demanda, adeca in domineci si serbatori.

Mântuitoriulu nostru Isusu Christosu, au spusu apriatu „cà déca doi din voi se voru contielege pe pamentu pentru ori-ce lucru ce voru cere, se va dá loru dela Parintele meu care este in ceriuri. Cã unde suntu doi séu trei adunati intru numele meu, acolo suntu si eu in mediuloculu loru.“³⁾

Cuvintele aceste ne convingu Iub. Asc! despre ace'a cà déca si rogatiunea a loru doi trei adunati intr'unu locu inca e placuta si bineprimita inaintea lui D.-dieu, cu câtu mai vêrtosu va fi ascultata ce'a ce se face din partea mai multor'a.⁴⁾

1) I. Cor. IV, 7. — 2) Mat. XXII, 21. — 3) Mat. XVIII, 19—20. — 4) Luc'a XI, 9.

Éta cà multu — fórte multu pierdemu prin ace'a, cà incungiuramu „cas'a lui Domnedieu“ séu cu alte cuvinte, cà nu venimu la slujb'a D.-dieésca.

Ve intrebu Iubitiloru! cându s'au nimicitu cu desevær-síre cetatea Jerichonului? Póte cându s'au rogatu Josu'a singuru?! Nu! ci cându „poporulu strigá si preotii sunáu din trimbíti. Si cându poporulu audí sunetulu trimbitiei si incepù a strigá cu taria — zidulu cadíu sub sine.“¹⁾ Cându au facutu minuni ss. Apostoli Petru si Joanu, de au vindecatu pre unu schiopu din nascere? Óre nu cându s'au apropiatu de beserica de a se rogá deimpreuna cu totu poporulu „in ór'a rogatiunei adeca a nóu'a.“²⁾ Prin ce s'au eliberatu Petru din inchisóre? óre nu prin „rogatiunea ce se faceá neincetatu de la beserica catra D.-dieu pentru dênsulu?“³⁾

Cându s'au pogoritu Duchulu sântu preste „Apostoli?“ Óre nu cându „toti staruiau cu unu cugetu in rogatiune si in cerere cu femeile si cu Mari'a, mum'a lui Isusu, si cu fratii lui“⁴⁾ si cându „sosindu diu'a cincidiecimei, erau toti cu unu cugetu la unu locu“⁵⁾

Din exemplele aceste frumóse invederéza Iub. mei Ascultatori! cumcà nu este mediulocu mai siguru de a câscigá complacerea lui D.-dieu, cá prin cercetarea regulata a casei Lui. Fia-ve dar' exemplele aceste indemnu spre cercetarea besericei. Mai alesu voi parintiloru si antestatatorii poporului! aveti detorintia santa de a cercetá beseric'a; cà-ci voi sunteti cei chiamati de a luminá si altor'a. Sciti bine, cà exemplele — fia bune ori rele — ele suntu atragátore. Déca supusii vostri voru vedé cà voi amblati regulatu la beserica: de siguru, cà si in trênsii se va stêrní rêvn'a spre acést'a. Déca pruncutii voru vedé din voi, cà tóte lucrurile vóstre le incepeti cu invocarea ajutoriului celui de susu: de siguru, cà nici pre ei nu va trebui se-i faceti atenti la implinirea unoru detorintie cá aceste. Interesulu vostru inca poftesce, cá se cercetati cas'a lui D.-dieu; cà-ci vedindu supusii vostri cà serviti bucurosu Domnului Domniloru, si ei voru servi mai bucurosu si mai cu inima vóue.

1) Josua VI, 20. — 2) Fapt. Ap. III, 1. — 3) Fapt. Ap. XII, 5. — 4) Fapt. Ap. I, 14. — 5) Fapt. Ap. II, 1.

Se depunemu dar' lui Domnedieu cele ce-i detorimu acolo — unde le primesce mai bucuros. Ast'feliu potemu fi siguri, că D.-diu ne va dá bine, si ne va impartasi cu charurile s'ale in tóte intreprinderile nóstre; ast'feliu potemu fi convinși, că ne va ascultá tóte cererile nóstre in tóte nevoile, suferintiele, necasurile si lipsele nóstre; ast'feliu potemu fi incredintiati, că noi cari 'lu laudamu si preamarimu acumu cu cinste si inima curata in cas'a lui — odinióra vomu fi preamariti in imperati'a Lui cea cerésca. Aminu.

Josifu J. Ardeleanu.

PREDICA LA MÓRTEA UNUI TENERU.

„Dómne fic'a mea acum a moritu.“
Mat. 9. 18.

Nici unu casu de mórte nu face o impresiune asia de dorerósa asupr'a nóstra cá mórtea unui tēneru in flórea vietici. Unu casu cá acest'a ne petrunde inadinsu, că-ci pe lānga atāti ani si pe lānga o sanetate asia de infloritória nimene nu cugetá inca la mórte. — I. m! priviti la fratele nostru adormitu in Domnulu, a cărui'a osamente reci jacu adi in midiloculu nostru. — Iubite frate, ce asia curundu ne lasá-si, tu nu fusesi jertf'a placeriloru pecatóse Viéti'a t'a fù nepetata, anim'a t'a a fostu curata. Ai tienutu cumpetu in tóte, tēmpulu ti-ai folositu bine, si totusi adi jaci ací fora viétia. Morbulu necurabilu te-a frantu. Tóta sciinti'a medicala se dovedí de zadarnica, zadarnica grigi'a mamei bune, zadarnice rogatiunile parintelui ingrigitu, care cereá viétia pentru tine. Ai infloritu si curūndu érasí aj vescedítu, cá o gingasia flóre uscata de arsíti'a sórelui. — Iubitii mei jalnici ascultatori! pare că vedu de pe feçiele vóstre triste si posomoríte că in acestu momentu de jale cugetati seriusu la mórte. Ah de cumv'a neci odata nu a-ti departá de la voi acestu cugetu! Deci cu acést'a trista ocaziune 'mi iáu voi'a a indreptá privirea asupr'a unui mortu in flórea vietiei s'ale si dícu: privirea asupr'a unui'a mortu in flórea vietiei ne face atenti. a) se nu ne stricamu sanetatea, b) se nu ne pierdemu tēmpulu,

c) se nu amenăm pocainti'a. Cá moritori, in interesulu vostru propriu, fiti cu luare aminte!

I.

Privirea asupr'a unui'a mortu in flórea vietiei ne face atenti de a nu ne strică sanetatea. Ce folosu pentru celu morbosu de ar' avé si toti tesaurii si tóta avuti'a lumei, déca nu are sanetate. Lui tóte i suntu spre greutate, m'a inca si viéti'a. Aurulu nu-i póte usiorá dorerile si argintulu nu-lu póte vindecá. Nóptea i trece intre suspine si gemete adénci si abiá ascépta se se faca dîua, si cându sórele a resaritu dorerile-i totu nu se alina. Momintele trecu tare incetinelu, dîu'a i se pare unu anu si éra doresce se vina sér'a. Din contra sanetatea e donulu celu mai scumpu alu vietiei. Sanetatea face de a fi invidiata chiar' si ins'a-si seraci'a. Sanetatea e isvorulu bucuriei; sanetatea ne imprumuta putere si voia de a ne impliní detorintiele ce avemu, de a serví lui D-dieu si de a ne lucrá mantuirea sufletului nostru, — deci trebue se o pazimu ace'a cu mare grigia, cá odinióra se potemu dá séma despre ace'a acelu'i'a care ni-o-a daruitu. Dar' multi nu-si pretiuescu sanetatea loru. Atât'a 'si petrecu nóptea prin birturi si prin locurile de jocu, pâna ce sângele li-se infierbênta si poterile le slabescu, atunci apoi neobraznici'a si desfrâulu pestrece tóte marginele buneii cuvenintie. Si cându ast'feliu angerulu nevinovatîei i parascesce cu lacrime si spiritulu necuratîei i arunca in braçiele perirei: — trebue cá si cea mai in floritória sanetate se se prapadésca.

Tu care asia dîci: „sum teneru inca si sanetosu, mie nu-mi strica nemicu, cà-ci de la natura sum tare cá fierulu si tóte potu a le suportá!“ Tu care asia dîci, esi la morminte si intréba cine jacu sub acestea délme? dóra numai betrâni séu prunci? Neci decâtu! Multi eráu de o etate cu tine cându se cufundasera in noroiulu pecatelor. Si asemenea loru si tu 'ti prapadesci sanetatea. Cugeti dóra cà pentru acést'a nu vei se fí pedepsitu? Ba! Pedéps'a nu va se remana. Cu câtu mai târdîu cu atâtu mai siguru ace'a va urmá. Cându a-une-ori pe la mediulu noptii reintorci acasa de la petrecerile desfrânate si cu pasi nesiguri treci pe lângá cemeteriu, intra aici! Ba totusi nu! nu intrá, de presente

nu ti-ar' fi spre folosu. Dar' mâne de vei trece pe aici, pasiesce intre morminte, cetesce epitafiele acelor'a si mai de multe ori vei gasi anii 20—30. Si de vei baga in séma, pentru ce atâti ómeni moru in flórea vietiei, de vei considerá cá ce prada facu patimele pecatóse, desfrânarea si imbuibarea: óre sufletulu teu nu va se se umpla de gróza? óre nu ar' trebui se vedi cu ochii limpedi prepasti'a ce te amenintia? Invetia-te de a gustá cu cumpetu bucuriele vietiei, cá-ci D.-dieu 'ti-va luá sanatatea, acestu mare daru ce vei se-lu pierdi din vin'a t'a propria. Nu pecatui pe cont'a teneretieloru, nu díce: teneretiele nu au vêrtute. Si teneretiele au de a fi vêrtuóse, — nu traí numai pentru unu têmpu, ci traciesce si pentru eternitate si vei avé destule poteri si destulu daru spre a infráná poftele teneretieloru. De pe acum te invétia de a-ti pretiui sanatatea si te nisuiestesce cá si la betranetie se o ai ace'a. De nu vei face asia te vei cái, dar' va fi târdiu cându te vei luá pe séma, si atunci vei díce: Ah! de mi-asi fi pastratu mai bine sanatatea. In urmarea pecateloru proprie, éta in cea mai frumoása etate devenii ologu si nepotintiosu si neci mie neci familiei mele nu-i potu portá de grigia.“ Dar' cum dícu, atunci va fi târdiu, cá-ci sanatatea nu se mai póte recâscigá, precum neci têmpulu ce odata a peritu. Mai departe a II-a:

II.

Privirea asupr'a unui'a mortu in flórea vietiei ne face atenti se nu ne pierdemu têmpulu. Têmpulu e mai pretiosu decátu aurulu, decátu argintulu si decátu toti tesaurii lumii, cá-ci acest'a e midiloculu ce ni l'a datu D.-dieu spre lucrarea mantuirei nóstre. Despre têmpu díce unu s. patriarchu: „Cine e in stare a cuprinde cu mintea câtu e de pretiosu têmpulu? Séu cine e in stare de-a esprimá pretiulu aceluia? Acei'a sciu numai cari l'au pierdntu acelu'a. Bucurosu ar' dá in schimbu dominie, demnitati si bucurie pentru o singura óra, cá-ci in acestu scurtu têmpu ar' molcomi dóra mâni'a dreptátii divine, éra pre angeri i-ar' imbucurá prin ace'a cá s'aru eliberá din flacarile eterne si ar' ajunge in ceriu.“ Éra s. Paulu Ap. adauge: „Deci acést'a dícu fratiloru! têmpulu e scurtu.“ (I. Cor. 7. 29) I. m! adese-ori ve cáiti

cà viéti'a e scurta, si totu-si dîlele, lunile si anii ve paru lungi, si nu poteti gasi destule bucurii cá se nu ve uriti cu viéti'a. Acum si pruncului i paru lungi anii copilariei si cu doru oftéza etatea din junia; junele privesce cu nerabdare in venitoriu si abiá ascépta etatea barbatiei; barbatulu obositu de munca si de cugete speréza repausu de la be-trânétie; si ast'feliu mai toti lasa de a trece tîmpulu fora folosu. Ómenii nu pretiuescu si nu folosescu celu mai scumpu daru alu lui D.-dieu. — „Inca am tîmpu destulu, potu lucrá si face bine si mai târdîu.“ — Nebunule! Ór'a de presente e a t'a, dar' de unde scii cá si cea venitória va fi a t'a? Dar' ce e mai reu inca, ómenii abuséza de tîmpu si-lu folosescu spre a face reu. — „Am vediutu in visu — dîce unu pastoriu sufletescu — am vediutu unu barbatu betranu cá néu'a incaruntitu. Fora de a se osteni neintreruptu pasiá totu mai nainte. Inbracamintea i erá rupta si sdrentiósá. In locu de pelaria, capulu lui acoperiá unu orologiu de sticla, in mân'a drépta — in locu de batiu — portá o cósa. Minunatu omu! Trecîndu pe cale mai multu nu reintorná, ori câtu 'lu rogáu ómenii, m'a neci forti'a, neci tóta poterea lumésca nu-lu poté cprí. Ér' acelu barbatu plângeá cu amaru si ast'feliu se tânguiá: Tare a-si dori cá ómenii se me folosésca spre a face bine. Bucurosu sum gat'a de a servi cersîtoriloru, celor'a ce ajuna si priveghéza, celoru ce impartu mila si toturoru acelor'a cari cetescu carti sânte si servescu lui D.-dieu: dar' toti abuséza de mine, si me folosescu spre a face reu, séu nefacîndu nemicu, me resipescu, unii me omóra lînga més'a de jocu, éra altii me folosescu spre vrajmasia si clevetire.“ — Si intrebându-lu cine e dînsulu? 'mi respunse: „Eu sum tîmpulu!“ Se nu me căiescu dara pentru orb'i'a ómeniloru? Nemicu este cev'a mai scumpu decátu tîmpulu, si nemicu se pretiuesce mai puçinu decátu acest'a. Dîlele mantuirei se strecura si trecu si nimenui nu-i pasa.

Tu care 'ti resipesci tîmpulu fora de a te ingrigi despre mantuirea sufletului teu, vínà cu mine, voiu se te conducu érasí la cosciugulu unui mortu in flórea vietiei s'ale. Vedi cum jace cá o tenera flóre ce deminéti'a a inffloritu si de cu séra o rupse vigeli'a cruda. Acest'a nu a fostu peccatosu cá tine. Ah! dînsulu voiá a folosi bine dîlele vietiei s'ale de

cumv'a i s'ar' fi datu mai multe. Si tu care inca traiesci si nu te folosesci de prezente, cà-ci ti-ai vendutu tîmpulu teu pecatului. Dóra târdîu, dar' atâtu mai cu gróza si intru tine se va stérní dorerea pentru tîmpulu pierdutu. Vedi cum i depunu osamintele in mormentu, dar' sufletulu lui stà inaintea lui D.-diu si dà séma despre talantulu lui incredintiatu. Nu vei se pogori si tu cândv'a in mormentu? Si nu va se stee si sufletulu teu inaintea lui D.-diu? Si inaintea tronului dreptului judecatoriu voru marturísí in contr'a t'a dílele cu cari erá-i detoriu chiamàrei t'ale, familiei t'ale, lui D.-diu si omenimei, si cari le-ai jertfitu pecatului. Asia e privirea asupr'a unui'a mortu in flórea vietiei ne spune cà viéti'a nóstra trece iute si cà cu totu momentulu ce trece suntemu mai aprópe de mormentu, totu-si puçini credu cà pentru resipirea tîmpului si-ar' atrage mani'a lui D.-diu! In urma a III-a:

III.

Privirea asupr'a unui'a mortu in flórea vietiei ne face atenti cá se nu amênâmu pocainti'a.

Toti suntemu peccatosi. Acést'a impregiurare inse neci pe unu momentu se nu amêne pocainti'a si indreptarea nóstra, cà-ci tîmpulu trece, viéti'a e scurta si ór'a mortii e nesigura. Au care moritoriu póte fi asigurat? Au in eternu va se tiena viéti'a nóstra? Vre-o intemplare neprevediuta usioru póte se-ti curme viéti'a si peccatele inainte de ce te-ai pocài. Dar' omulu orbitu de peccatele s'ale nu vede si nu crede acést'a. Tu díci: „Acumu nu voiú inca se me indreptu, inca voiú avé tîmpu, acusi cându voiú fi mai betrânu si mai solidu, acumu inca nu-mi potú infrâná patimele.“ O asemenea escusare se baséza pe cea mai grosolana nebulia. Cu alte cuvinte, acést'a atâtu va se díca: „Nesilitu de nimene, cu voi'a 'mi cercu perirea si nefericirea, si numai mai târdîu voiú se-mi lucrezu fericirea. Din voi'a-mi propria facu reulu cá mai târdîu se solvescu cu amara parere de reu. Din voi'a propria despretiuescu nespús'a fericire ce provine din vértute, cá acusi se me convingu cà pocainti'a amenata neci cându 'mi va poté dá liniscea sufletului. Din voi'a propria 'mi petrecu anii teneretieloru intre placerile lumesci si trupesci cá tristelesu betrânetie se le folosescu spre mântuirea sufletului nemoritoriu!“ Au nu e nebulia acést'a? Si dorere, acést'a

nebunia prea tare e indatinata. Ah nebunule! vînà, vedi mormintele! Acest'a care repausa aci fù mai teneru decâtu tine, cel'alaltu 'ti fù contemporanu, alu treile cu cev'a mai de dîle de câtu tine. Toti acesti'a morira in flórea vietiei. Tu poti fi mai asiguratú de câtu dênsii? Dóue lune mai avemu inca pâna la capetulu anului acestui'a, si pâna atunci câti dintre noi póte voru repausá in mormentulu rece, fora cá de presente se cugete la asia cev'a. Bagà de séma, iu-bite crestine, — nu e cu nepotintia — cà inca adi poti se te infaçiosiezi inaintea scaunului preadrechtului judecatoriu. Êr' judecatoriulu va se te intrebe: „Cum ti-ai pazítu sanetatea, cum ti-ai folositu tîmpulu si poterile t'ale? — „In curatu esci cu socót'a si la rîndu ti-e consciinti'a?“ — „Dómne, nu am cugetatu cà asia de tîmpuriú se me chiàmí la tine!“ — „Au ti-amu spusu eu cându voiu se vînu se te chiàmú? Sciái tu ór'a mortii? si totusi ti-ai amenatu pocainti'a? Departéza-te dela mine, anim'a t'a e aplicata càtra lume, nu esci demnu de mine!“ — „Dómne fia-ti mila de mine, tu ai iertatu si fiului ratacitu!“ — „Inse óre acest'a si-a amenatu întórcerea?“ — D.-diu e induratu si iérta si pecatosului ce erá pierdutu dar' éراسi se reintórce. Inse dênsulu póte óre face cá se nu fia lucru intemplatu ce tu ai facutu? Póte dênsulu face cá se fí bunu, cându tu ai fostu reu? Póte dênsulu face cá se-ti taca consciinti'a, cându ace'a prea tare te acusa? cá se nu róda viermele ce neci odata nu adórme? Cá se se potolésca foculu ce in veci flacara? Déca s'ar' intemplá se mori in momentulu acest'a, ce ar' fi cu tine? Si cine dintre noi póte fi mai asiguratú decâtu atâti nenumerati ce s'au mutatu de aici fora sperantia. In mări suntu stânce, ce poterea valuriloru le preface in prafu si cenusia; in muntí suntu stani de pétra, ce unu cutremuru de pamentu i imprascie fora urma, — suntu stejari seculari, ce o grozava vijelia i smulge de prin pamentu, — si multe mii de ómeni de-aréndulu moru in flórea vietiei, si cu totii dícu: Acumu nu avemu tîmpu de a face pocaintia!

Voi nebuniloru, cari amenati pocainti'a, priviti inca odata la unu mortu in flórea vietiei s'ale. Mórtea lui ve díce intru unu viersu sfásiatoriu de anima: Grabiti mântuítive

sufletulu, pâna ce inca nu e târdîu! Nu ve prapaditi sanetatea prin pecate. Nu petreceti intru imbuibări tîmpulu pretiosu ce vi l'a datu D.-dieu spre a ve lucrá mântuirea sufletului vostru. Nu amenati cu usiorintia pocainti'a si indreptarea vóstra. Câte suflete se muncescu dejá in vapai'a iadului, cari nu au potutu face penitentia pentru pecatele ce voi acum faceti. Fíti trezi, cá déca va vení stapênu se ve afe gat'a! Cà-ci ferice de servulu, pre carele — venindu stapênu la mediulu noptii — 'lu va gasí priveghiandu. Adeveru dîcu vóue, preste multe 'lu va pune pre elu. Aminu.

Vasiliu Budescu.

Cuvintele crestine in limb'a româna.

(Urmare.)

Despre tîmpu si impartirile lui. — Septeman'a. — Dile de serbare séu serbatori. — Dile de lucrátore séu de lucru.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cine dice tîmpu, cu divisiunile si subdivisiunile lui, dice Calendaru séu Carindaru; éra Calendarulu, pentru ori-ce poporu, fiindu-cá cuprinde numirile serbatoriloru si indica séu consacra evenimentele cari se refera la cultu si la credinti'a religiósá, face parte integranta din istori'a besericei acelu poporu.

Lasamu la o parte vorbele: tîmpu (tempus), anu (annus), lun'a, (lun'a, macedo-rom. mese, lat. mensis, ital. mese, franc. mois), di si diua (dies), hor'a etc.

Mai lasamu asemenea la o parte numirile populare romane ale luneloru, cá: Carindaru (Ianuariu), Feurarú séu Faur (Februarius), Martisoru (Martius), Ciresiaru, Floraru, Cup-toru, Augustu si Austu séu Gustaru, Brumaru etc., numiri cari diferu cá ceriulu de pamentu de tóte numirile luneloru in tóte dialectele slavoae¹⁾ si despre cari noi amu vorbitu mai pre largu intr'unu altu articulu, publicatu dejá totu in acést'a revista.

Se venimu de-adreptulu la o alta vorba, la unu altu terminu alu Calendarului romanu, la unu terminu nu numai religiosu in genere, ci eminentemente crestinu: Septemana.

Acést'a vorba insemnédia un'a din cele patru mici període, in cari se subdivide lun'a séu mesea. Patru septemani facu o

¹⁾ Vedi Miklosich, *Ueber die Monatsnamen in den slavischen Dialecten* Wien, 1867.

luna. Vorb'a deriva din lat. septem prin adiectivulu septimus (septimanus) că grecesce εβδομάς dela ἑπτὰ prin ἑβδομος insemnandu unu intervalu de siepte dñle. Etimologi'a este fòrte simpla, fòrte lesue de intielesu; dara nu totu atātu de simpla este intrebarea: in ordinea istorica besericésca cumu óre si de unde luatu-au Romanii acésta vorba, acésta numire?

Este de toti cunoscutu, că Romanii cei vechi inainte de crestinismu, nu aveáu sistem'a de a subdivide lun'a in septemani séu particelle de câte siepte dñle, ci aveáu sistem'a Calendelor. Nonelor, Idelor.

Dara atunci cumu si de unde in Rom'a acést'a innovatiune, acést'a nóua sistema septem ena ra? Savantulu germanistu I. Grimm si aprópe egalulu seu slavistulu Miklosich suntu de acordu a recunósce că: impartirea lunei in perióde de câte siepte dile este de origine semitica séu judanica, si că ea nu s'a introdusu la Romani decātu odata cu introducerea Crestinismului in Cetatea eterna, si acést'a prin midiulocirea Alexandrinilor. Ei mai afirma si recunosc, că acésta innovatiune judanica, devenita romana, numai pre la inceputulu seculiloru IV si V a fostu adoptata de Germani, inse directamente prin Romani, maiestrii loru in cultura si in religione.

Aru ajunge unu singuru cuventu că Septemana pentru a probá, că crestinismulu la Romani s'a introdusu in aceea-si epoca si pre aceea-si cale cá si la toti fratii nostri din Occidentu; căci periodulu ebraicu devenitu celu specificu crestinescu de siepte dñle, se numesce in acel'a-si modu in intrég'a lume neolatina si numai in lumea neo-latina: ital. *settimana* span. si portug. *semana*, provenç. *setmana*, franc. *semaine* etc.

Si acumu mai este alt'cev'a totu atātu de caracteristicu, totu atātu de peremptoriu. Se vedemu, cumu Slavii si Grecii chiaru, adoptandu sistem'a septemanei, si-au creatu nesce numiri proprie pentru dilele cari compunu o septemana. Unii si altii au combinatu sistem'a acést'a: pléca s'au pornescu dela prim'a di séu dñu'a primara, pre care o numescu a Domnului, lat. *Domineca* gr. Κυριακή si Πρωτη, apoi dicu: a dó'u'a, gr. *δευτέρα*, slav. *vítorínikǔ*; a treia, séu midiulocia, gr. *τριτη*, slav. *sréd*; a patr'a gr. *τεταρτη*, slav. *cítvorítǔkǔ*; a cincia, gr. *πεντάς*, slav. *pítǔkǔ* etc. Asia au disu, asia au facutu Romàni?

De unde le-a venitu loru in capu, Latiniloru din ambele Dacie, se dica nu numai Dumineca (Dominica), ci inca Luni (dies Lunae), Marti (Martis), Mercuri (Mercurii), Joi (Jovis), Vineri (Veneris) etc.? Si cumu, priu ce intêmplare, prin ce miraculósa coincidentia, prin ce neesplicabila consvatuire, impreuna cu Romanii din Daci'a, ace'a-si nomenclatura ebdomada o vedemu la toti Neo-latinii: ital. Lunedì, Martedì, Mercoledì etc: franc. Lundi, Mardi, Mercredi etc.; span. Lunes, Martes si asia mai incolo?

Romanii pagâni nu dedeau numirea dîleloru, nici ale Calen-deloru, nici ale Noneloru, nici ale Ideloru, dupa Dieitati, ci se marginau numai a dice: *prima ante Calendas, secunda ante Calendas* etc.; si numai dupa ce prin Crestinismu au adoptatu institutiunea septemanei judaice venita din Alexandri'a, au datu, si bine au facutu se dea celu puçinu numiri nationale dileloru cari compunu acea septemana, dupa vechile lor Dieitati, de cari nu se poteau despartî asia de voiosu.

În acestu botezu alu septemanei si alu dîleloru ei se vede unu sigilu crestinescu curatu romanu, o romanisare cã se dîcu asia a institutiunei straine, unu efectu alu sistemii adoptate dela începutu si urmarite cu cea mai rigurosa consecintia de parintii si reformatorii Romei: de a îmbracã în vestminte nationale tôte noutele credintii, pre cari le adoptau dela straini.

Dar' este ore o singura institutiune crestina — pentru cine scie! — care se nu se resentia de Mitologi'a Greco-romana, de totu atiraliulu si aparatulu auguro-pontificalu alu Romei. Daca n'amu dã dreptu esemplu decãtu numirea si adorarea lui Sabaoth, Dieulu unicu, spiritualu, invisibilu, omnipotentu si omniscientu, dupa modelulu lui Jupiter, Jous-pater, Dominius-Deorum, în *Domnus-Deus = Domnu-dieu*, si cumu chiaru crossa seu crocea episcopala nu este decãtu bastonulu auguralu, pusu în mân'a Augurulu crestinu, — inca pentru ori-ce omu care vede si cugeta, ar' fi destulu spre a se convinge de ceea ce afirmam mai susu.

Resulta dar' din tôte acestea, într'unu modu claru si pozitivu, cã Romanii, cari au avutu si au vorb'a Septemana cu numirea dileloru septemanei în modu identicu cu Romanii si cu toti populii de ginte latina, fãra cea mai mica diferentia, acãsta identitate de nomenclatura, latina fiindu ea si crestina totu-de-odata; resulta dar', cã conclusiune logica si inevitabila, pentru toti cugetatorii seriosi, cã din acea sorginte, dela care avemu septemân'a si numirea dileloru septemânei, avemu si intrêga crestinisare: *deci originea crestinarii la noi este latino-romana, era nu slovena.*

Preocupati de aceste reflexiuni, uitasemi a dice doue-trei vorbe si asup'r'a Sambatei. Vorb'a Sambata lat. *Sabbatum*, grecesce *Σάββατον*, este judaiculu Sîabat.

De-o-data ar' poté dice cine-v'a: vedi cã acãsta di a septemânei a remasu curatu judaica, nu s'a romanisatu de Romanii d-t'ale cei a-totu-potinti si a-totu-scienti. Dar' nu este asia; cãci si pentru acãsta di Romanii au avutu o numire latina, o numiau *Dies Saturni*, diu'a lui Saturnu, o vechia, stravechia dieitate a Latiului; se vede inse cã numirea acest'a nu se generalisase în tôte provinciile romane, de si cauta se fi fostu populara într'o parte ôre-care a Imperiului, de ore-ce dela Romani o împrumutasera Germanii, de unde vechiulu germanu *Sâteresdag*, anglo-saxonulu *Saeternesdäg*, actualulu anglesu *Saturday*. Si la germanii inse, aprópe pretutiudeni

a invinsu cá si la Romani, terminulu judanicu „Sambata“: *Samstag*. A invinsu asia dar' numirea cea propagata prin multimea judana in Rom'a, cá si in Alexandria si in Grecia orientala, de Săabat, *Sabbatum*, remânendu *Dies Saturni*, numirea latina crestina numai pentru carturarii si scribii romani. Inse cu o flóre nu se face véra, si de aceea trecemu inainte.

Ba, se ne mai oprimu puçinu totu asupr'a Samba tei, cá s'o mai despicamu câtu se póte mai bine.

De ce dicu si au dñsu Romanii Samba ta, si nu Sabata? De ce adeca au intercalatu ei unu *m* inainte de labial'a *b* care nu este in *Sabbatum* latinu?

Acésta intercalatiune nu s'a facutu de càtra Romani *more slavonico*, ea se fece totu *more romanico*. Nu se vede óre acestu *m* intercalatu si in francesulu *Samedi*, care de siguru corespunde unui vechiu *Sambedi*? Nu mai amintimu pre vechiulu germanu *Sambazdag*, de unde actualu *Samstag*. La Slavi, din contra, acestu *m* nu esista nice intr'unulu din dialectele cele vorbite, nici chiar' la Poloui, càror'a le place atâtu de multu nasalizarea, astu-feliu cà presentia lui numai in paleo-slaviculu *sábota* póte fi atribuita mai curêndu influintiei romane, cá si in form'a ungrésca *Szombat*.

In ceea-ce concerne rangulu séu importantia dñleloru, Romanii le impartu: 1° in dñle de lucru séu lucrátore (fr. quasi *jours ouvriers*, germ. *Arbeitstage*). In limb'a romana vorb'a lucru de unde neologismulu *lucrativu*, nu insemnédia numai *lucrum*, ci mai cu séma „opus“, „travail“, printr'o asociatiune de idei intre *lucrum* „cascigu“ si lucru „munca“ fórte remarcabila. 2° in dile de Serbatóre, de la latinulu *servare* = serbare. 3° in dile bune (lat. *bonae* s'au *boni dies*) si dile rele (de la *reus* = „malus“), precumu aveáu si Romanii pagáni dile faste si dile nefaste, propice si nepropice, de bunu si de reu auguru. Se mai conserva si numirea dile albe si dile negre, quasi *dies albae* si *dies nigrae*. Albe: de lumina, de fericire, elyseice; éra negre: de intunerecu, de suferintia, de infernu. Proverbulu vechiu: „bani albi pentru dile negre,“ si altulu analogu: „n'amu avutu nici-odata di alba.“ Apoi vinu dilele de ajunu (lat. *jejunium*, séu di mai corectu latinu popularu *adjunium*), cu insemnare de *pridies* = prediu'a séu diu'a care precede unu evenimentu, inse anume unu evenimentu religiosu, o serbatóre mare, o di solemnă, in care di primii crestini, si pâna astadi mai toti Romanii piosi, nu mâncáu, ci junáu s'au ajunáu.

Ajunu, ajunare e nu numai comunu toturoru Neo-latini-loru: franc. *jeune*, span. *ayuno*, ital. *giunare* provenç. *junar*, dar' inca se distinge in specie prin caracterulu seu crestinu, curatu crestinu, făcia cu sensulu asia dicându civilu alu sinonimului seu prediu'a. Asia se dice si astadi: in prediu'a marei batalii dela Calugareni, si in ajunulu Craciunului; in prediu'a mortii cutarui imperatu, si in ajunulu Santei Marii etc.

Serbatorile cele mari Romanii le numesc serbatori imperatesci (*imperiales*); asia sunt: Craciunulu séu nascerea Domnului, Invierea s'au Pascile (*in-viuere* cu *in* in sensu positivu: *invivere*); Duminec'a Floriloru séu Floriele (*le Dimanche des Rameaux, des fleurs*, lat. *Floralia*) etc.

Câtu despre Rusalii (*Rosalia, Pasca Rosata* etc), serbatóre care cade a 50 di dupa Inviere séu Pasci, de unde la Greci, *Πεντηκοστή*, fr. *Pentecôte*, d-lu Tomashek a demonstratu lumii literate, că nu Romanii au imprumutatu de la Slavi (Rusi, Bulgari, Serbi, Boemi, Croati etc.), ci Slavii de la Romani acésta frumósa si poetica numire de *Rosalia*. De ar' fi sciutu d-lu Tomashek si acésta particularitate a limbei române: de a pronuntiá adeca pre latinulu *s* intre vocale nu cá *z*, precumu pronuntia Italianii si Francesii, ci cá *ss*, cumu buna óra: *cassa* (rom. *cassa*), lat. *nasus* (rom. *nassu*), lat. *Rosalia*, = rom. *Rossalii* s'au *Rusalii*, ar' fi avutu, credemu, inca unu argumentu linguisticu mai multu pentru intarirea demustratiunei s'ale, că românesca si curata românesca este vorb'a nóstra *Russalii*, si că ea au remasu nealterata de nici o influentia straina¹⁾ insusi Miklosich nu mai sustíne slavismulu *Rusalíelor*u față cu iresistibil'a argumentatiune a lui Tomashek.

(Va urmá.)

V A R I E T A T I.

Iubileulu lui Georgiu Baritiu. In 8 Maiu s'a serbatu in Sibiiu printr'unu bauchetu iubileulu de 50 de ani cá publicistu alu d.-lui *G. Baritiu*. Cu acésta ocaziune i s'a datu iubilantelui unu albumu cu o adresa si cu numeróse subscrieri a Romaniloru de pretutindenea, o péna de auru din partea femeiloru române diu Pest'a, si unu libelu cu sum'a de 24⁰⁰ fl., in scopu de-asi publicá memoriile si lucrarile s'ale.

Preoti cu drepturile functionariloru de statu. In urm'a conclusului consiliului ministerialu din 30 Aprile a. c. Escelenti'a S'a Ministrulu de justitia a Ungariei, cu datulu 17 Maiu a. c. Nru 1759, pe preotii de ori care confesiune aplicati in serviciu esclusivu la institutele regesci de corectiune, si déca nu se bucura si de altu beneficiu, afara de celu datu dela statu pentru serviciulu loru, i-a pusu in stare definitiva, numerându-i intre functionarii de

¹⁾ Singur'a dificultate fonetica este conservarea lui *l* in *Rusalii* in locu de *Rusaie*) cf. *paie*—*palea*, *taiare*—*taliare*, *saiu*—*saliu*, *meruntai*—*minutalia* etc.); dara totu asia in Dumineca din lat. *Domineca* este o grava neregularitate fonetica, de óre-ce ar' trebui se fie *Dumenica*, cá biserica, nu bisirica din lat. *basilica*; si totusi filiatíunea latino-româna in ambele casuri remane necontestabila,

statu si cu dreptu de a fi provediuti cu pensiune atâtu ei câtu si familiile lor — in sensulu articlului de lege XI. din 1885.

Edificiulu gimnasiului rom. gr. c. din Beiusiu se renovéza si maresce din liberalitatea Illustrissimului Domnu *Michailu Pavelu* episcopulu Oradei-mare, reparându-se fundamentalu vechiulu edificiu si zidindu-se si in drépt'a una aripa intréga. In legatura cu edificiuulu gimnasialu se va zidi si unu internatu pentru studentii lipsiti de mijlócele de iutretiêneré.

Adunarea generala a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, in urm'a hotarârei Comitetului centralu, se va intruni in estu anu la Sibiiu in ¹⁶/₂₈ Augustu. Publiculu românû, care a aflatu câ si in dóue locuri (la Bistritia si Naseudu) au fostu invitata Asociatiunea transilvana pentru de a-si tiêné acésta adunare generala — se va intrebá câ ce a potutu îndemnâ pre Comitetulu centralu alu Asociatiunei câ se nu primésca de asta-data invitarea din nici o parte si se hotarésca convocarea adunarei generale érași la Sibiiu, unde s'a tiênutu acum de trei si respective patru ori si mai de-aprópe in anulu 1881. — Noi din parte-ne ne bucuramu de fericit'a idea ce i-a venitu d.-lui Georgiu Baritiu de a propusu într'unirea adunarei generale a Asociatiunei transilvane la Sibiiu. Si éta pentru-ce.

Asociatiunea transilvana a infiintiatu in anulu din urma in Sibiiu una *scóla civila de fete impreunata cu internatu* — redicându spre acestu scopu una zidire imosanta si adaptându-o ace'a intru tóte amesuratu cerintieloru têmpului modernu si a scopului pentru care oa meritu. Si judecându dupa exiguele contribuii in favorulu acestei scóle si dupa puçin'a-i frecuentia — trebue se conchidemu câ inca e fórté micu numerulu acelor'a Români, cari voru fi cunos-cúdu acestu *institutu romanescu si modulu practicû* care se urméza in acel'a intru buna-crescerea si instruirea tenereloru odrasle ale Natiunei române. — Ér' într'unirea la Sibiiu a adunarei generale a Asociatiunei transilvane chiar' pre dílele cându se incepu inscrierile de eleve la acést'a scóla — intinde cea mai buna ocasiune fie-carui Românû ce se intereséza de institutiunile românesci, câ se-si cascade cunoscintia mai de-aprópe despre acést'a scóla. — Din parte-ne suntemu convinsi câ toti cei ce o voru cercetá, voru trebúi se constateze câ ce'a ce s'a facutu — bene s'a facutu; si dé cale jace la inima crescerea teneri generatiuni pre care se baséza sperant'i a unui viitoriu mai fericitu si plinu de marire a poporului românescu — voru stârúi pentru assecurarea deplina a viitoriului acestui institutu de cultura românescu si pentru inmultírea elevelorú acelu'i'a.

„Societatea pentru invetiatur'a poporului romanu“ din Bucuresti face progrese insemnate. Acést'a societate intretíne de mai multi ani in capital'a Romaniei o „*Scóla normala pedagogica*“ cu 4 clase, pentru formarea de invetiatori, o *scóla primara* de asemenea cu 4 clase, si o *gradina de copii*, (scóla Fröbeliana). Tóte aceste

in acel'asiu locu si puse sub directiunea d.-lui Dr. B. Constantinescu, suntu numerate intre cele mai bune scóle de feliulu acest'a in tóta Romaui'a. Societatea e subventionata si de statu cu 30,000 lei pe anu; afara de acést'a primesce si dela persóne particulari donatiuni insemnate aprópe in fie-care anu. Asia in primavera acést'a Princes'a Alina Stirbey a daruitu Societatii pentru invetiatur'a poporului românu o parchia de case ale d.-s'ále situate in Bucuresti, care representa o valóre de 200,000 lei. La 24 Maiu comitetulu si mai multi membri ai societati impreuna cu elevii si profesorii scóleloru intretinute de societate au mersu in corpore la Princes'a, cá se-i multiamésca pentru generós'a donatiune. Elevii au cântatu in coru mai multe cântece nationali, recitându intre altele si urmatóarele versuri compuse pentru acést'a ocaziune de P. Dulfu, profesoru la scól'a normala pedagogica a societatii:

Princesei Alina Stirbey.

In numele poporului
Noi, fii ai sei, intr'o gândire
Venit'amu se-ti aducemu adi
Ferbinti urari de fericire.

Poporulu, cându e luminatu,
Posiede 'n sine-o fortia rara;
Ér in putere elu sporindu,
Prin elu sporesce 'ntrég'a tiéra.

Si cine da pentru poporu
Din parintiésc'a-i mostenire:
Gertfeste pentru tiér'a s'a
Si pentru-a tierii infflorire.

Pentru poporu tu ai adusu
O gertfa adi multu pretiuita;
Deci tiér'a 'ntréga 'ti multiumesce,
Poporu 'ntregu te felicita.

In numele poporului
Noi amu venitu adi in unire
Se-ti dicemu: »Multi ani se traesci
Spre-a Romaniei fericire!»

Princes'a încântata de ovatiunea ce i-s'a facutu multiumi in termini caldurosi celoru de fačia, apoi adresându-se càtra elevii scólei n. pedagogice, le puse in vedere se nu inceteze nici odata de-a lucrá cu celu mai mare zelu pentru luminarea poporului dela tiéra. Dupa aceste membrii societatii si elevii s'au departatu intre strigate de „urra.“

Se spera că exemplulu frumosu alu Princesei Alina Stirbey va fi imitatu și de alti amici ai instructiunei poporului român.

Inca unu regimentu romanescu laudatu de imperatulu. M. S. Imperatulu a inspectatu, in taber'a de la Bruck, regimentulu 31 de inf. (uumitu marele duce Mecklenburg-Strelitz); care e unu regimentu „romanescu,” ce se recrutéza la Sibiu. Impresiunile produse asupr'a monarhului au fostu atâtu de vii, încâtu s'a adresatu ast'feliu catra ofiçieri: — „Ve multiemescu d.-loru pentru silinti'a și zelulu d.-vóstre! Regimentulu e escelentu instruitu; *multiemescu soldatiloru pentru diliginti'a desvoltata.*”

M. S. Regin'a Romaniei pregatesce o frumósa ovatiune pentru Regin'a Angliei pe ocasiunea iubieului acesteia. Maiestatea S'a a tradusu pe limb'a româna memorialulu Reginei Angliei și a lasatu cá acela se se tiparésca și in o editiune poporala eftina. In acést'a se esplica lamuritu totu ce ar' fi greu de intielesu pentru publiculu celu mare și ast'feliu se representa acuratu simpatic'a infaçisire a Reginei Victoria. Unu exemplariu de luxu M. S. Regin'a Romaniei 'lu va dá M. S. Reginei Angliei cu ocasiunea jubileului.

Necrologu. Traianu Vlassa cu soçi'a s'a Judit'a n. Bogdanu cá fii; Joanu Vlassa pretore in Campeni, Juliu Vlassa coop. in Fenesiulu Sasescu cu soçi'a s'a Anna n. Popu cá frati; Corneli'a Vlassa cu soçiulu ei Simionu Rusu par. in Turu cá sora; Juliu Moldovanu stud. in Blasiu, Otili'a Albonu n. Moldovanu cu soçiulu ei Joanu Albonu propr. in Trithiulu sup. cá nepoti; Eli'a Vlassa și soçi'a s'a An'a; Joanu Fekete Negrutiu canonici metr. in Blasiu; Stefanu Hossu și soçi'a s'a Teodor'a cá unchi; Rafil'a Hossu mar. Stefanu Popu par. in Dumbrâu și familiiele lor, cu anima iufranta de dorore anuncia cumca prea iubitulu tata și socru, frate, cumnatu, nepotu, veru și unchiu **Petru Alesandru Vlassa**, par. gr. cat. alu Indolului și v. protopopulu tractului de acel'asiu nume dupa impartasirea cu S. Taine a repausatu in Domnulu in 23 Juniu la 2 óre antineridiane in urm'a onorur suferintia grele in alu 51. anu alu etatiei și alu 25. pastorirei s'ale sufletesci. Fi-ai tierin'a usóra și memori'a binecuvântata!

Bibliografia. — Recomendamu deosebitei atentiune a tuturu cetitoriloru nostri urmatoriulu:

Apelu catra p. t. publicu romanu. — Cultur'a nationala este in dñu'a de astadi cestiune de viétia pentru tóte popórele, ea este cu atâta mai multu, de óre-ce secolulu de acum'a va remâné caracterisatu in istori'a lumii cá emiuamentele purtatoriu alu stindardului sciintieloru, culturei și aspiratiuniloru nationale. Mersulu grabitu, cu care se intrecu astadi tóte popórele la isvorulu culturei in limb'a nationala, este cu atâta mai periculosu pentru poporulu remasu inca inapoi pre acést'a cale, cu câtu mai mare este distantia ce-lu desparte de cele-lalte. Pericolulu devine și mai mare atunci, cându poporulu cu pasi traganati este ajunsu de alte

popóre cu pasiuri cu multu mai accelerate: in acestu casu celu de-ântâiu este calcatu in petióre, strivitu, ranitu si lasatu in drumu cá nenorocitul cadíutu in talhari din evangeliu. — Fia siguru acelu nefericitu poporu cá nu-si va aflá Samariténulu, càci progresulu in sciintia si in cultura nu cunósce *pardonu*.

Nu mai este de lipsa se staruimu multu cá se aretamu, câtu de negligiata a fostu si este si acum'a cultur'a nationala a fetitieloru române bucovinene. *Faptulu, ca in intreg'a Bucovina nu se afla nici macaru o unica scóla romanésca de fetitie*, este o dovada destulu de trista pentru acestu si mai tristu adeveru, si totu-odata o cauza de mari ingrigíri pentru viitoriu, de óre-ce sciutu este cá din lips'a de cultura nationala resaru tóte relele, cari amenintia esis-tentí'a uuui poporu.

S'a pusu — ce-i dreptu — inainte de trei ani basa la unu fondu, din care cu tēmpulu se se póta infiin-tiá *si in Bucovin'a o scóla romanésca de fetitie*; dar' modest'a, de totu modest'a sumu-sióra de 300 fl. — adunata atunci si data in administrarea societatei „*Scól'a romana*“ din Sucév'a — nu-i póte dá nimenui speran-ti'a, cá realisarea acestei idei atātu de salutare se se întēple cându-va.

Spre a desceptá dara de nou inimele româniloru iubitori de progresulu culturalu alu némului loru si spre a impinge lucrulu cu unu pasiu mai departe, subsemnatulu a prelucratu prea interesant'a si frumós'a novela „*O rugatiune*“ de Carmen Sylva; a imprimatu-o in 1000 escmplare anume cu scopu cá se se vēnda in folosulu *fon-dului scólei romanesci de fetitie din Bucovin'a*, si acuma viue de róga pre on. p. t. publicu românu se binevoésca a o cumperá si astu-feliu a intinde mâna de ajutoriu pentru *unu scopu de urgenta necesitate publica nationala*.

Pretiuulu novelei e 45 cr. de esemplaru si 5 cr. pentru postportu. Espeditiuni a conto nu se facu, ér' cu rembursare (postnachname) nu se tramitu mai puçinu de 5 esemplare.

Dupa acoperirea speseloru imprimarei in suma de 62 fl. 25 cr. prin vēndiarea a 139 esemplare, venítulu intregu din vēndiarea restului de 855 esemplare se va dá in administrarea societatii „*Scól'a romana*“ din Sucév'a (Bucovin'a) cá se se adaoga la „*fondulu scólei de fetitie*“ si despre resultatu se va da séma p. t. publicu in foile române.

Marinimosii domni si marinimósele dómne, cari voru bine-voi a-si dá obolulu pentru acestu scopu, potu capetá novel'a amintita dela d.-lu Nicolae Fekete Negrutiu in Gherl'a (Szamos-ujvár) Siebenbürgen, dela d.-nulu Amfilochiu Turturénu c. r. au-scultantu in Cernautiu si dela d.-nulu Stefanu Saghinu drand. de s. teologia si prefectu seminarialu in Cernautiu. Floru Carpu.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete-Negrutiu in Gherl'a.

Gherl'a Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu.